

KS. MARIUSZ CHROSTOWSKI

Wydział Pedagogiczno-Filozoficzny
Katholische Universität Eichstätt-Ingolstadt

ZARYS TEOLOGICZNYCH PODSTAW DUSZPASTERSTWA SZKOLNEGO¹

Słowa kluczowe: duszpasterstwo szkolne, edukacja religijna, szkoła, teologia praktyczna

1. Wstęp. 2. Stworzenie człowieka na obraz Boga. 3. Wcielenie Boga w Jezusie Chrystusie.
4. Popaschalna obecność Ducha Świętego. 5. Podsumowanie

1. WSTĘP

Obecność Kościoła katolickiego w polskiej szkole ogranicza się w zasadzie do organizowania lekcji religii, a poniekąd do inicjowania powiązanych z nią ściśle różnych akcji pastoralnych, np. kół misyjnych, zbiórek na rzecz Caritasu, kręgów biblijnych, nabożeństw z okazji rozpoczęcia lub zakończenia roku szkolnego, rekolekcji wielkopostnych². W tym kontekście należy podkreślić fakt, że Kościół w Polsce nie opracował dotychczas żadnej całościowej i systematycznej koncepcji pracy na rzecz środowiska szkolnego oraz przynależących do niego osób, czyli: uczniów, ich rodziców, nauczycieli i pracowników technicznych. Zagadnienie duszpasterstwa szkolnego nie jest rzecz jasna obcym pojęciem na gruncie polskiej myśli religijno-pedagogicznej lub pastoralnej³, jednak nigdy nie spotkało

---

¹ W niniejszym artykule wykorzystano niektóre fragmenty autorskiej książki wydanej w języku niemieckim, zob. M. Chrostowski, *Schulpastoral für alle! Religionspädagogische und pastorale Impulse deutscher Schulpastoral für ein schulpastorales Modell in Polen (am Beispiel der Diözese Łomża)*, Berlin 2021, 105–109.

² Por. tamże, 74–77.

³ Zob. m.in.: M. Chrostowski, *Edukacja religijna w Polsce: czas na zmianę?*, Łódzkie Studia Teologiczne, 29 (2020) 3, 39–52; M. Polak, *Pastoralna postługa Kościoła w szkole. Inspiracje dla polskiego duszpasterstwa*, Studia Pastoralne 3 (2007), 275–293; A. Zuk, *Pastoralne zaangażowanie parafii w struktury szkolne: innowacyjny model wychowania społeczno-kulturowego*, w: *Człowiek – Środowisko życia – Edukacja*, red. W. Theiss, Toruń 2012, 228–262; R. Czekalski, *Duszpasterstwo szkolne – czy wykorzystana szansa?*, Ateneum Kapłańskie 3 (2004), 514–528.

się ono z pogłębioną recepcją ze strony Kościoła instytucjonalnego, duszpasterzy, pedagogów religii lub teologów.

Zródło nowych inspiracji może stanowić w tym zakresie praktyka pastoralna Kościoła katolickiego w Niemczech, gdzie duszpasterstwo szkolne rozumiane jest jako zaangażowanie i dobrowolna posługa chrześcijan na rzecz humanizacji środowiska szkolnego⁴, którego podstawę teologiczną stanowią życie i słowa Jezusa Chrystusa oraz Jego „bycie dla ludzi”⁵. Królestwo Boże zaistniało wyraźnie na ziemi wraz z Jezusem, a każda osoba, która tego pragnie, może pomóc w jego budowie⁶. Wszyscy ochrzczeni, a więc mężczyźni i kobiety, młodzież lub dorośli, księża lub świeccy, uczestniczą w zbawczej misji Chrystusa – każdy na swój sposób. Ich zadaniem jest urzeczywistnienie miłości Boga do ludzkości w różnych miejscach, w których mieszkają, uczą się lub pracują. W tym względzie wielkie znaczenie ma Sobór Watykański II, który sformułował nowe kościelne zaangażowanie w misję zbawienia świata⁷. Dokumenty soborowe ukazują zadania i wyzwania, stojące przed Kościołem jako *communio* lub wspólnotą ludu Bożego⁸. W tym sensie, według G. Bußmanna i B. Loba teologicznych podstaw duszpasterstwa szkolnego można upatrywać w Bożej drodze „od stworzenia przez wcielenie do stałej obecności”⁹ w świecie.

2. STWORZENIE CZŁOWIEKA NA OBRAZ BOGA

Koncepcja człowieka, stworzonego na obraz Boga, jest postrzegana jako jedna z głównych koncepcji antropologii teologicznej¹⁰. W Księdze Rodzaju 1, 26 nn. czytamy, że Bóg stworzył człowieka na swój obraz: „«Uczyńmy człowieka na Nasz obraz, podobnego Nam. Niech panuje nad rybami morskimi, nad ptactwem powietrznym, nad bydłem, nad ziemią i nad wszystkimi zwierzętami pełzającymi po ziemi!» Stworzył więc Bóg człowieka na swój obraz, na obraz Boży go stworzył: stworzył mężczyznę i niewiastę” (por. Rdz 5, 1–3; 9, 6 nn.; Syr 17, 1–4; Mdr 2, 23).

⁴ Por. Sekretariat der Deutschen Bischofskonferenz, *Im Dialog mit den Menschen in der Schule. Eckpunkte zur Weiterentwicklung der Schulpastoral*, Bonn 2020, 5; Sekretariat der Deutschen Bischofskonferenz, *Schulpastoral – der Dienst der Kirche an den Menschen im Handlungsfeld Schule*, Bonn 1996, 7.

⁵ Por. C. Schneider-Harpprecht, *Schulseelsorge*, w: *Diakonie und Bildung, Heinz Schmidt zum 65. Geburtstag*, red. J. Eurich, C. Oelschlägel, Stuttgart 2008, 436.

⁶ Por. H. Merklein, *Die Gottesherrschaft als Handlungsprinzip. Untersuchung zu Ethik Jesu*, Würzburg 1981, 299.

⁷ Por. A. van Hooff, *Zur theologischen Grundlegung der Schulpastoral*, RU heute 1 (2005), 10.

⁸ Por. Bayerische Schulreferentenkonferenz, *Der Mensch im Mittelpunkt – Leitlinien der Schulpastoral in Bayern*, <https://www.schulpastoral-regensburg.de/download/category/2-grundlagen-und-offizielle-dokumente-schulpastoral.html?download=110:leitlinien-f%C3%BCr-schulpastoral-in-bayern> – 20.01.2021, 8.

⁹ G. Bußmann, B. Lob, *Theologische Begründung von Schulpastoral*, w: *Handbuch Schulpastoral: für Studium und Praxis*, red. A. Kaupp, G. Bussmann, B. Lob, B. Thalheimer (Hrsg.), Freiburg im Breisgau 2015, 68.

¹⁰ Por. T. Pröpper, *Theologische Anthropologie*, t. 1, Freiburg im Breisgau 2011, 123–124.

W Starym Testamencie i tradycji chrześcijańskiej definicja człowieka w hebrajskim wyrażeniu *וְאָדָם* (obraz) jest decydującym o człowieku stwierdzeniem, które z jednej strony odróżnia go od wszystkich innych stworzeń, ale z drugiej wiąże go również ze wszystkimi innymi stworzeniami¹¹. W Nowym Testamencie wspomniana idea podobieństwa do Boga odnosi się zarówno do człowieka (1 Kor 11, 7; Kol 3, 10; Jk 3, 9), jak i do Chrystusa (2 Kor 4, 4; Kol 1, 15; Hbr 1, 3)¹². Jednocześnie stwierdzenia te wskazują, że właśnie w Jezusie Chrystusie nowa relacja między ludźmi a Bogiem została nie tylko przywrócona, ale także w pełni zrealizowana¹³. W tym sensie współczesna teologia chrześcijańska podkreśla, że ludzie w Chrystusie mają udział w boskiej naturze, który został im dany tylko i wyłącznie przez łaskę bożą (2 P 1, 4)¹⁴.

Motyw stworzenia człowieka na obraz Boga często leży u podstaw teologicznej refleksji nad wychowaniem. Ludzie – w powierzony im przez Stworzyciela misji kształtowania świata – są zobowiązani nie tylko do wykorzystywania w tym celu swojej wolności i godności, ale także zdolności i talentów, które od Niego otrzymali. W duszpasterstwie szkolnym oznacza to takie kształtowanie środowiska szkolnego, aby wszyscy jego członkowie doświadczali we wspólnym życiu, że każdy człowiek, niezależnie od religii, koloru skóry czy wyznanych poglądów, jest żywym obrazem Boga¹⁵. Niejako solidarność w człowieczeństwie¹⁶ ma prowadzić ludzi do poznania i akceptacji drugiego człowieka z całą historią jego życia, a także indywidualnym bagażem przeżyć i różnorodnych doświadczeń¹⁷. Człowiek powinien się zatem stawać coraz bardziej „ludzki”, ponieważ Bóg, który pragnie świata i każdej istoty w nim jako swego stworzenia, ciągle na nowo potwierdza jego istnienie, odżywia go i podtrzymuje przy życiu¹⁸.

3. WCIĘLENIE BOGA W JEZUSIE CHRYSZTUSIE

Pytanie postawione przez św. Anzelma z Canterbury *Cur Deus homo?*, *Dlaczego Bóg stał się człowiekiem?*, pobudza do refleksji nad wcieleniem Chrystusa nieprzerwanie od dwudziestu stuleci¹⁹. Formuły chryzologiczne i trynitarno-

¹¹ Por. W. Härle, *Dogmatik*, Berlin/Boston 2012, 430.

¹² Por. L. Rochus, *Grundinformation Dogmatik. Ein Lehr – und Arbeitsbuch für das Studium der Theologie*, Göttingen 2004, 78.

¹³ Por. tamże; W. Härle, *Dogmatik*, 446.

¹⁴ Por. H. Vorgrimler, *Neues Theologisches Wörterbuch mit CD-ROM*, Freiburg im Breisgau, Basel, Wien 2000, 257.

¹⁵ Por. G. Bußmann, B. Lob, dz.cyt., 70.

¹⁶ Por. Sekretariat der Deutschen Bischofskonferenz (Hrsg.), *Schulpastoral – der Dienst der Kirche an den Menschen im Handlungsfeld Schule*, Bonn 1996, 15.

¹⁷ Por. G. Bußmann, B. Lob, dz.cyt., 70.

¹⁸ Por. B.J. Hilberath, *Der dreieine Gott als Orientierung menschlicher Kommunikation angesichts der Kommunikationswelten „Weltgesellschaft“ und „Weltkirchen“*, w: *Wahrheit in Beziehung. Der dreieine Gott als Quelle und Orientierung menschlicher Kommunikation*, red. B. Hilberath, M. Kraml, M. Scharer (Hrsg.), Mainz: Matthias-Grünwald-Verlag 2003, 211–213.

¹⁹ Więcej na ten temat: *Anselm von Canterbury, Cur deus homo. Warum Gott Mensch geworden. Lateinisch und Deutsch*, tłum. Franciscus S. Schmitt, München 1993.

-teologiczne z pierwszych soborów w Nicei (325 r.), Konstantynopolu (381 r.), Efezie (431 r.) i Chalcedonie (451 r.) stały się fundamentalne i wiążące wewnątrz chrześcijańskiej wspólnoty religijnej²⁰. Można więc powiedzieć, że wiara we wcielenie Jezusa Chrystusa jest znakiem rozpoznawczym wiary chrześcijańskiej: „Po tym poznanie Ducha Bożego: każdy duch, który uznaje, że Jezus Chrystus przyszedł w ciele, jest z Boga” (1 J 4, 2)²¹.

Logos – Syn – staje się ciałem, przyjmuje ludzkie ciało i w swoim ciele niesie wszystkich ludzi z powrotem do Boga. To w nim spełniła się ostatnia tęsknota: nowa ofiara, do której usposabia i przyciąga wszystkich ludzi, a jednocześnie przez jego miłość zniesione zostaje całe ludzkie nieposłuszeństwo²².

Duszpasterstwo szkolne ugruntowuje i usprawiedliwia swoją posługę bezpośrednio w wierze i przez wiarę w Boga, który stał się człowiekiem w Jezusie Chrystusie i który – solidarnie – aż do swojej własnej śmierci – podzielał ludzką radość i nadzieję, smutek i strach, chociaż sam stał się ofiarą²³. W tym sensie rozwój odpowiedzialności za sprawy polityczne i społeczne powinien być znakiem relacji człowieka z Bogiem, który przyjął ludzkie ciało. Ważna jest solidarność z cierpiącymi, biednymi, smutnymi, bezbronnymi, pokrzywdzonymi i prześladowanymi²⁴. Chodzi tu o nic innego, jak o zbawienie każdej osoby ludzkiej oraz o budowę coraz to bardziej ludzkiego społeczeństwa²⁵.

4. POPASCHALNA OBECNOŚĆ DUCHU ŚWIĘTEGO

Termin „Duch Święty” i związana z nim dyskusja, są zagadnieniami charakterystycznymi dla chrześcijaństwa²⁶. Najsilniejsze akcenty pneumatologiczne na kartach Nowego Testamentu zawiera Ewangelia według św. Jana (np. J 14, 18; J 14, 26; J 16, 9–11), gdzie wyraźnie wyłania się „osobowość Ducha Bożego”²⁷. Popaschalna misja i dzieło Ducha Świętego są całkowicie związane z Jezusem Chrystusem i służą jego uwielbieniu (J 16, 14)²⁸. Jego działalność na świecie i wśród ludzi ma je-

²⁰ Por. S. Schreiber, *Die Anfänge der Christologie. Deutungen Jesu im Neuen Testament*, Neukirchen-Vluyn 2015, 6.

²¹ Por. *Katechizm Kościoła Katolickiego*, 463.

²² Por. J. Ratzinger/Benedikt XVI., *Jesus von Nazareth. Zweiter Teil: Vom Einzug in Jerusalem bis zur Auferstehung*, Freiburg im Breisgau 2011, 259.

²³ Por. G. Bußmann, B. Lob, dz.cyt., 71–72.

²⁴ Por. *Sekretariat der Deutschen Bischofskonferenz (Hrsg.)*, *Schulpastoral 14 f.*; M. Seibt, *Schulpastoral an berufsbildenden Schulen des dualen Schulsystems: eine qualitativ-empirische Untersuchung zur Entwicklung von Qualitätskriterien für eine gelingende Schulpastoral an Berufsschulen*, Berlin 2008, 25; *Wenn die Kirche zur Schule geht ... Kreative Ideen, Projekte und Konzepte zur Schulpastoral*, red. H. Demmelhuner, M. Hartung, A. Wicker, München 2011, 56; G. Bußmann, B. Lob, dz.cyt., 71–72.

²⁵ Por. Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym, *Gaudium et spes*, 3.

²⁶ Por. R. Albertz, C. Westermann, *Art. ruah – Geist*, w: *Theologisches Handwörterbuch zum Alten Testament*, red. G.J. Botterweck, H. Ringgren, H.J. Fabry, t. 2, Stuttgart 2004, 726.

²⁷ Por. K. Niederwimmer, *Theologie des Neuen Testaments. Ein Grundriss*, Wien 2004, 146.

²⁸ Por. H.C. Kammler, *Die Theologie des Johannesevangeliums*, *Kerygma und Dogma* 63/2 (2017), 100.

den zasadniczy cel, którym jest rozpowszechnianie ludzi i utwierdzenie ochrzczonych o uzdrawiającej wiedzy, dotyczącej tajemnicy boskości Jezusa, i o zbawieniu, które dokonało się i ciało na nowo dokonuje się w Chrystusie²⁹.

Jezus Chrystus i Duch Święty są również ze sobą ściśle związani w nauczniu św. Pawła (2 Kor 3, 17). Duch Święty działa także w ludziach przez ich zjednoczenie z Chrystusem. Dar Ducha Świętego określa przynależność do Chrystusa i początek życia chrześcijańskiego (Rz 8, 9). Duch Święty uczestniczy w boskim synostwie Chrystusa (Ga 4, 6) i jego „zapłacie” za zmartwychwstanie (2 Kor 1, 22). To właśnie On czyni uczniów Chrystusa członkami Jego mistycznego ciała, czyli Kościoła (1 Kor 12, 13) i jest zasadą aktywnej działalności chrześcijańskiej poprzez swoje dary we wspólnocie Kościoła (1 Kor 12, 8–19)³⁰.

Duszpasterstwo szkolne, mające podstawy i myśli pneumatologicznie, jest wolne od ograniczeń legitymizacji. Jest ono formą obecności Kościoła w szkole, ponieważ działania chrześcijan nabierają kościelnej tożsamości w obiecanej obecności Duch Święty. Poza tym jest ono samorealizacją chrześcijańskiej, w pełni pneumatologicznej egzystencji z ludźmi i dla ludzi w środowisku szkolnym³¹. Tak rozumiane duszpasterstwo szkolne umożliwi rodzicom, nauczycielom i uczniom przezwyciężenie lęków i budowanie solidarności, międzyludzkiej komunii³² i dialogu³³.

5. PODSUMOWANIE

Refleksja teologiczna na temat duszpasterstwa szkolnego jest ważna i potrzebna, ponieważ tworzy przestrzeń do intelektualnego spotkania z Bogiem i wiarą chrześcijańską. Świadomość, że każdy człowiek jest stworzony na obraz Boga, że nasz Stworzyciel przyjął w Chrystusie ludzkie ciało dla naszego zbawienia oraz że Duch Święty jest ciągle obecny w świecie, powinna nieustannie motywować Kościół polski do odważnego zaangażowania na rzecz humanizacji środowiska szkolnego. Nawet wtedy, a może szczególnie wtedy, gdy wiara chrześcijańska, na skutek wszechobecných trendów sekularyzacyjnych³⁴, z roku na rok staje się coraz bardziej odległa od sposobu myślenia i funkcjonowania wielu osób. Tutaj Kościół może znaleźć przestrzeń do poszukiwania nowych sposobów przekazu wiary i tworzenia miejsca przyjaznemu i otwartemu dialogowi społecznemu. Duszpasterstwo szkolne jest właśnie taką

²⁹ Tamże.

³⁰ Por. M. Wolter, *Der Heilige Geist bei Paulus*, w: *Heiliger Geist*, red. m.in: M. Ebner, Neukirchen-Vluyn 2011, 111–116.

³¹ Por. J. Burkard, *Die Mitgestaltung der Schulkultur als Aufgabe der Kirche*, w: *Schulkultur mitgestalten. Pastorale Anregungen und Modelle*, red. J. Burkhard, P. Wehrle, Freiburg im Breisgau 2005, 28.

³² Por. G. Bußmann, B. Lob, dz.cyt., 73.

³³ Por. B.J. Hilberath, *Vom Heiligen Geist des Dialogs*, w: *Dialog als Selbstvollzug der Kirche?*, red. G. Fürst, Freiburg i. Br. 1997, 114.

³⁴ Zob. m.in: J. Mariański, *Katolicyzm polski w procesie przemian*, Władza Sądzenia 6 (2015), 29–45, tenże, *Tendencje rozwojowe w polskim katolicyzmie – diagnoza i prognoza*, Teologia Praktyczna 12 (2011), 7–24.

szansą, w ramach której Kościół mógłby towarzyszyć, szczególnie młodym, na różnych ścieżkach ich życia. Mógłby pomagać im w znalezieniu własnego miejsca w pluralistycznym społeczeństwie, nie ograniczając się przy tym do 45-minutowego taktu, jaki wyznaczają, obwarowane planami nauczania, lekcje religii.

BIBLIOGRAFIA

Źródła

- Bayerische Schulreferentenkonferenz, *Der Mensch im Mittelpunkt – Leitlinien der Schulpastoral in Bayern*, <https://www.schulpastoral-regensburg.de/download/category/2-grundlagen-und-offizielle-dokumente-schulpastoral.html?download=110:leitlinien-f%C3%BCr-schulpastoral-in-bayern> – 20.01.2021.
- Katechizm Kościoła Katolickiego*, Poznań: Pallottinum 1994.
- Sekretariat der Deutschen Bischofskonferenz (Hrsg.), *Schulpastoral – der Dienst der Kirche an den Menschen im Handlungsfeld Schule*, Bonn 1996.
- Sekretariat der Deutschen Bischofskonferenz, *Im Dialog mit den Menschen in der Schule. Eckpunkte zur Weiterentwicklung der Schulpastoral*, Bonn 2020.
- Sekretariat der Deutschen Bischofskonferenz, *Schulpastoral – der Dienst der Kirche an den Menschen im Handlungsfeld Schule*, Bonn 1996.
- Sobór Watykański II, *Gaudium et Spes: Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym*, 7. Grudnia 1965, Acta Apostolicae Sedis 58 (1966), 1025–1115.

Literatura przedmiotowa

- Albertz R., Westermann C., *Art. rûah – Geist*, w: *Theologisches Handwörterbuch zum Alten Testament*, red. G.J. Botterweck, H. Ringgren, H.J. Fabry, t. 2, Stuttgart 2004: Kohlhammer 726–752.
- Anselm von Canterbury, Cur deus homo. Warum Gott Mensch geworden. Lateinisch und Deutsch*, tłum. Franciscus S. Schmitt, München: Wissenschaftliche Buchgesellschaft 1993.
- Burkard J., *Die Mitgestaltung der Schulkultur als Aufgabe der Kirche*, w: *Schulkultur mitgestalten. Pastorale Anregungen und Modelle*, red. J. Burkhard, P. Wehrle, Freiburg im Breisgau: Herder 2005.
- Bußmann G., Lob B., *Theologische Begründung von Schulpastoral*, w: *Handbuch Schulpastoral: für Studium und Praxis*, red. A. Kaupp, G. Bussmann, B. Lob, B. Thalheimer (Hrsg.), Freiburg im Breisgau: Herder 2015, 7–76)
- Chrostowski M., *Edukacja religijna w Polsce: czas na zamianę?*, Łódzkie Studia Teologiczne, 29 (2020) 3, 39–52.
- Chrostowski M., *Schulpastoral für alle! Religionspädagogische und pastorale Impulse deutscher Schulpastoral für ein schulpastorales Modell in Polen (am Beispiel der Diözese Łomża)*, Berlin 2021: LIT Verlag.
- Czekalski R., *Duszpasterstwo szkolne – czy wykorzystana szansa?*, Ateneum Kapłańskie 3 (2004), 514–528.
- Härle W., *Dogmatik*, Berlin/Boston: De Gruyter 2012.
- Hilberath B.J., *Der dreieine Gott als Orientierung menschlicher Kommunikation angesichts der Kommunikationswelten „Weltgesellschaft“ und „Weltkirchen“*, w: *Wahrheit in Beziehung. Der dreieine Gott als Quelle und Orientierung menschlicher Kommunikation*, red. B. Hilberath, M. Kraml, M. Scharer, Mainz 2003, 211–213.
- Hilberath B.J., *Vom Heiligen Geist des Dialogs*, w: *Dialog als Selbstvollzug der Kirche?*, red. G. Fürst, Freiburg im Breisgau: Herder 1997, 93–116.
- Hooff, van, A., *Zur theologischen Grundlegung der Schulpastoral*, RU heute 1 (2005), 10–15.
- Kammler H.C., *Die Theologie des Johannesevangeliums*, Kerygma und Dogma 63 /2 (2017), 79–101.

- Mariański J., *Katolicyzm polski w procesie przemian*, Władza Sądzenia 6 (2015), 29–45.
- Mariański J., *Tendencje rozwojowe w polskim katolicyzmie – diagnoza i prognoza*, Teologia Praktyczna 12 (2011), 7–24.
- Merklein H., *Die Gottesherrschaft als Handlungsprinzip. Untersuchung zu Ethik Jesu*, Würzburg: Echter-Verlag 1981.
- Niederwimmer K., *Theologie des Neuen Testaments. Ein Grundriss*, Wien: UTB 2004.
- Polak M., *Pastoralna posługa Kościoła w szkole. Inspiracje dla polskiego duszpasterstwa*, Studia Pastoralne 3 (2007), 275–293.
- Pröpfer T., *Theologische Anthropologie*, t. 1, Freiburg im Breisgau: Herder 2011, 123–124.
- Ratzinger J./Benedikt XVI., *Jesus von Nazareth. Zweiter Teil: Vom Einzug in Jerusalem bis zur Auferstehung*, Freiburg im Breisgau: Herder 2011.
- Rochus L., *Grundinformation Dogmatik. Ein Lehr – und Arbeitsbuch für das Studium der Theologie*, Göttingen 2004: Vandenhoeck & Ruprecht.
- Schneider-Harpprecht C., *Schulseelsorge, w: Diakonie und Bildung, Heinz Schmidt zum 65. Geburtstag*, red. J. Eurich, C. Oelschlägel, Stuttgart: Kohlhammer Verlag 2008, 432–446.
- Schreiber S., *Die Anfänge der Christologie. Deutungen Jesu im Neuen Testament*, Neukirchen-Vluyn: Neukirchener Theologie 2015.
- Seibt M., *Schulpastoral an berufsbildenden Schulen des dualen Schulsystems: eine qualitativ-empirische Untersuchung zur Entwicklung von Qualitätskriterien für eine gelingende Schulpastoral an Berufsschulen*, Berlin: LIT Verlag 2008.
- Vorgrimler H., *Neues Theologisches Wörterbuch mit CD-ROM*, Freiburg im Breisgau, Basel, Wien: Herder 2000.
- Wolter M., *Der Heilige Geist bei Paulus*, w: *Heiliger Geist*, red. m.in.: M. Ebner, Neukirchen-Vluyn: Vandenhoeck & Ruprecht 2011, 93–121.
- Zuk A., *Pastoralne zaangażowanie parafii w struktury szkolne: innowacyjny model wychowania społeczno-kulturowego*, w: *Człowiek – Środowisko życia – Edukacja*, red. W. Theiss, Toruń: Wydawnictwa Edukacyjne „Akapit” 2012, 228–262.

OUTLINE OF THEOLOGICAL FOUNDATIONS OF SCHOOL PASTORAL CARE

Summary

The Church in Poland has not yet developed any comprehensive and systematic concept of pastoral care in the school environment. The source of new inspiration in this regard may come from the pastoral practice of the Catholic Church in Germany, which has a strong theological foundation. In this sense, also a possible attempt to develop a similar concept on Polish soil, must be preceded by a theological reflection on the school pastoral care, which will not only create a space for an intellectual meeting with God and faith, but also become a motivating impulse to engage Christians for the sake of the humanization of the school.

Key words: school pastoral care, religious education, school, practical theology

Nota o Autorze

Książd **Mariusz CHROSTOWSKI** – prezbiter diecezji łomżyńskiej, doktor nauk teologicznych z zakresu pedagogiki religii. Obecnie doktorant na Wydziale Pedagogiczno-Filozoficznym Katolickiego Uniwersytetu Eichstätt-Ingolstadt (Niemcy).

Kontakt e-mail: m-chrostowski@wp.pl